

de meg kell még emlitenünk, hogy Marcellus szerzőségének megállapításával az eddig is megbízható forrásnak tartott Margit-legenda hitelét még inkább megszilárdította.

Az *Évkönyv* második, bennünket érdeklő dolgozata Radó Polikárp-nak az *Esztergomi könyvtárak liturgikus kéziratai* c. munkája. A szerző az esztergomi gyűjteményekben őrzött hús középkori liturgikus kódexet jegyzékbe foglalva, leírja az egyes műveket, egy-egy szöveget is közöl belőlük s megírja történetüket. Tartalmuk szerint van közöttük 2 misekönyv, 2 psalterium, 3 graduale, 2 antiphonarium, 1 passionale, 2 pontificale, 2 agenda, 3 evangelistarium, 1 breviarium és 1 énekeskönyv. Eredetükre nézve csak részben magyarországiak. Érdeemes megemlíteni, hogy az egyik antiphonarium, a Dankó-féle, csehországi eredetű s van benne egy, Husz János és eretnektársai tiszteletére szerzett officium s egy cseh nyelvű, huszita jellegű zsoltár.

Ugyancsak Radó Polikárptól való az *Index Codicum Manu Scriptorum liturgicorum Regni Hungariae* c. munka, a magyarországi, középkori liturgikus kéziratok lajstroma. Radó felsorolja mindazokat az idevágó kéziratokat, amelyeket Csonka-Magyarországon, a megszállott területeken és külföldön őriznek, a függelékben pedig a lappangó vagy elkallódott kódexek jegyzékét adja. Az Index a kéziratok címének és lelohelyének közlése mellett megjelöli tartalmukat, rendeltetésüket, esetleges egyéb körülményeiket s adja a reájuk vonatkozó irodalmat. Az Index tulajdonképpen egy nagyobb mű alapjául szolgáló vázlat: a szerző meg akarja írni az említett liturgikus kéziratok részletes katalógusát s felkéri a kutatókat, hogy támogassák munkájában.

CSÁSZAR ERNŐ.

Siklóssy László: Az országgyűlési beszéd útja, Kornis Gyula előszavával. Budapest, Egyetemi Nyomda, 1939. 8-r. 605 l.

Siklóssy László tartalmas, szép könyvben vezet végig bennünket azon az úton, mely az országgyűlésen elhangzott beszédeket írásba rögzíti s eljuttatja a nagy nyilvánosság elé. A könyv az első tervezet értelmében az országgyűlési gyorsiroda történetének készült, amely mint közhivatal csak 1868-ban alakult meg. De munka közben arról győződött meg a szerző, hogy ez intézmény létesítésének művelődéstörténeti szempontból igen érdekes előzményei vannak. Ezeket vizsgálva a hivatalos országgyűlési gyorsirodától a magyar középkor elejéig jutott el. A szakember biztosságával járt ezen az úton, mert egész sorát írta már előbb a magyar művelődéstörténelem körébe vágó jelentős munkáknak. Így könyve nemcsak igen alapos, hanem tanulságos is, gazdag új és érdekes adatokban. Ezek közt sok az irodalomtörténeti vonatkozású is.

Első ezek közt az első gyorsírói vizsga ismertetése, melyen a vizsgáló bizottság tagjai az akkori irodalmi élet jelesei voltak: b. Jósika Miklós, Schedel Ferenc, és Döbrentei Gábor. Majd Kölcsey

Országgyűlési Naplójáról szól, aztán arról, hogyan dolgozott Kossuth az Országgyűlési Tudósításokon, majd a Wesselényi ellen lefolyt hárszát tárgyalja s ismerteti az akkori országgyűlési ifjaknak, a jurátusoknak egyik feladatát, a *dictaturát* és ezzel kapcsolatban megemlíti Degré Alajosnak *Szerelem és dictatura c.* novelláját. Részletesen szól a parlamenti sajtónyilvánosság érdekében folyt nagy küzdelemről. Történelmi napként ünnepli 1840. ápr. 22-ikét, mert ekkor közmegegyezésre véget ért a „szólásszabadsági vita” s ezt a fogságban szenvedő magyar hazafiak szabadonbocsátása követte.

Érdekes az a kapcsolat, mely Petőfit az Országgyűlési Tudósításokhoz fűzte. Petőfi Fekete Gábor szintársulatába öhajtott volna beállni, amely a diéta idején Pozsonyban működött, de Petőfinek már nem jutott hely a társulatban s így ő kenyér és lakás nélkül nyomorgott. Így találkozott egykori pápai tanuló társával, Kolmár Józseffel, aki másoló bérmunkás volt akkor az Országgyűlési Tudósításoknál, s ez őt is beajánlotta Zaborszky Alajos kiadónak. Petőfi egy Konrássy Ferenc nevű turnusvezető felügyelete alatt körmöglette a hónapok szavait. Ahogy a könyv szerzője írja: „tehetségének teljében — életének mélypontjára jutott.” Ő maga teszi ekkor ezt a szomorú vallomást magáról: „Így, amint vagyok, tehetetlen koldus vagyok”. Szerkesztője, Dobrossy István hamarosan nemcsak kenyérhez juttatta Petőfit, hanem mint kritikus is bátran kiállt mellette, Szeverin névvel, a Pesti Divatlapban, akkor, amikor a legszilajabban támadta őt az ellenséges kritika. Jó hasznát vette Coriolanus-fordításában is Petőfi annak a Coriolanus-fordításnak, melyet a Nemzeti Színház számára készített Dobrossy, Egressy Gábor társaságában.

Érdekes annak az elbeszélése is, hogy a szabadságharc idején a honvédelmi bizottmány *történelmi jegyzőket* — nevezett ki, — ma haditudósítóknak neveznök őket — főként írókat (Lisznyay Kálmánt, Zalár Józsefet, Kőváry Lászlót, Dobrossy Istvánt és Friebeisz Istvánt). Utasításuk az volt, hogy jelentésükben „lehető legkevesebb, sőt semmi költészet ne legyen.” Mészáros hadügyminiszter gúnyosan Tacitusoknak nevezte őket.

Ekkorra már diétai vonatkozású szépirodalom is kifejlődik. Ilyenekül tekinthetők a régi diéták írott majd nyomtatott rőpiratai s alkalmi versei. Az országgyűlési karcolatot 1861-től kezdve a három Kákay Aranyos (Kecskeméthy Aurél, Abrányi Kornél és Mikszáth Kálmán) honosította meg az újságírásban, irodalmi műfajjá Mikszáth emelte.

Külön fejezet szól a kor fejlődő hírlapirodalmának egyik érdekes alakjáról, Pompéry Jánosról és köréről, majd azokat az írókat veszi számba a szerző, akik a parlamenti hivatalos sajtószolgálat vezetői közül kerültek ki. Ilyenek Greguss Ágost, az első naplószerkesztő, továbbá Endrődi Sándor és Lampérth Géza naplószerkesztők, valamint Vikár Béla és Radó Antal, az országgyűlési gyorsiroda főnöke.

Gazdag képanyag élénkíti a szöveget.

KÉKY LAJOS.